

## Στο φως απολιθωμένα οστά ζώων που έζησαν στη Λέσβο πριν από 2 εκατ. χρόνια

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα](#)



Το Τζουράσικ Παρκ (Jurassic Park) ή Ιουρασικό Πάρκο στα ελληνικά ήταν πριν από χρόνια ο τίτλος αμερικανικής ταινίας θρίλερ/επιστημονικής φαντασίας. Στη Λέσβο και μάλιστα στην ευρύτερη περιοχή της Θερμής, στην ανατολική πλευρά του νησιού, και όχι στη γνωστή δυτική «απολιθωμένη», τα νέα ευρήματα που έρχονται για πρώτη φορά στο φως, ηλικίας δυο εκατομμυρίων ετών, δείχνουν μια ποικιλία πανίδας αποτελούμενη από μεγάλα θηλαστικά, όπως άλογα, βοοειδή, ελάφια, αντιλόπες και σαρκοφάγα ζώα αλλά και πολλά μικροθηλαστικά, κυρίως λαγόμορφα. Αποτελούν καρπό μιας επίπονης ερευνητικής προσπάθειας και αναδεικνύουν ένα σύγχρονο «τζουράσικ παρκ».



Η έρευνα ξεκίνησε από το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου τον Νοέμβριο του 2019 και παρά τους περιορισμούς και τα προβλήματα που δημιούργησε η πανδημία, ολοκλήρωσε την πρώτη της φάση στα τέλη του 2021. «Από την έρευνα αποκαλύφθηκαν εκατοντάδες οστά σπονδυλωτών ζώων που έζησαν στη Λέσβο τη γεωλογική περίοδο του κατωτέρου πλειστοκαίνου, δηλαδή πριν από περίπου δυο εκατομμύρια χρόνια» λέει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο διευθυντής του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου, καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου Νίκος Ζούρος. Και συνεχίζει: «Το πλούσιο υλικό των παλαιοντολογικών ανασκαφών που βρίσκεται υπό μελέτη, μαρτυρά τον πλούτο της πανίδας του νησιού, αποκαλύπτει σημαντικά στοιχεία για την πανίδα και τα οικοσυστήματα του Ανατολικού Αιγαίου και τη σύνδεση των νησιών με τη γειτονική Μικρασιατική χέρσο».





Μέχρι στιγμής από την ανασκαφική έρευνα έχουν ανακτηθεί περίπου 500 προσδιορίσιμα δείγματα και πολλά περισσότερα απροσδιορίστου οστεολογικού χαρακτήρα θραύσματα απολιθωμάτων.

Αρχή από μια μικρή αντιλόπη!

Η έρευνα, συνεχίζει ο κ. Ζούρος, ξεκίνησε όταν βρέθηκε το πρώτο απολίθωμα, μέσα σε ιζηματογενή πετρώματα. «Επρόκειτο για ένα θραύσμα γνάθου που φέρει μικρό τμήμα της οδοντοστοιχίας και ανήκει πιθανότατα σε μια μικρή αντιλόπη. Τότε ξεκίνησε έρευνα διερευνητικού χαρακτήρα προκειμένου να διαπιστωθεί αν υπάρχουν και άλλα απολιθώματα. Εντοπίστηκαν διάφορα θραύσματα απολιθωμένων οστών μέσα στα φερτά ιζήματα και διαπιστώθηκε η ύπαρξη, στην ίδια περιοχή, μεγάλων τεκτονικών κοιλοτήτων που δημιουργήθηκαν στα ασβεστολιθικά πετρώματα τα οποία είχαν πληρωθεί στη συνέχεια με απολιθωματοφόρα ιζήματα».

Την επόμενη χρονιά, σχεδιάστηκε η πραγματοποίηση διερευνητικής ανασκαφής στην κύρια απολιθωματοφόρα θέση. Παράλληλα, συνεχίστηκε η συλλογή ιζημάτων προκειμένου να κοσκινιστούν και να ανακτηθούν διάφορα μικροαπολιθώματα μέσα

από αυτά. Επιπλέον, διαπιστώθηκε η παρουσία μεγάλων μπλοκ με οστεολογικό υλικό, τα οποία προφανώς είχαν μεταφερθεί από ψηλότερα σημεία της θέσης λόγω της διάβρωσης των πετρωμάτων. Τελικά, σημειώνει ο κ. Ζούρος, αποκαλύφθηκε η ύπαρξη ενός ορίζοντα με απολιθωμένα οστά. «Τα πρώτα απολιθώματα που εντοπίστηκαν αφορούσαν σκελετούς μεγάλων οπληφόρων θηλαστικών, κατά βάση Αρτιοδάκτυλων (χαρακτηρίζονται από άρτιο αριθμό δακτύλων στις οπλές, συνήθως δύο ή τέσσερα). Η κατάσταση διατήρησης των οστών δεν ήταν πολύ καλή, αφού τα περισσότερα ήταν αρκετά αποσαθρωμένα, εξαιτίας της αυξημένης υγρασίας. Η έρευνα ανακόπηκε λόγω των περιορισμών της πανδημίας που δεν επέτρεψε εργασίες κατά την περίοδο Οκτωβρίου-Νοεμβρίου του 2020».

Από τον Ιούνιο του 2021 ξεκίνησε η πιο ουσιαστική φάση της συστηματικής ανασκαφικής έρευνας και οι εργασίες επικεντρώθηκαν στο κεντρικό τμήμα του ορίζοντα, όπου παρατηρήθηκε αυξημένη συσσώρευση απολιθωμένων οστών. «Η πυκνή συγκέντρωση των οστών μέσα στο ίζημα και ο χωρίς συγκεκριμένο προσανατολισμό ενταφιασμός τους, οδήγησε, συχνά, στον επαναπροσδιορισμό της ανασκαφικής μεθοδολογίας προκειμένου να ανακτηθούν ασφαλέστερα τα απολιθώματα. Η πυκνή συγκέντρωση των οστών, δυσχέρανε κατά πολύ την ανασκαφή, καθώς οι εργασίες έπρεπε να προχωρούν με πολύ αργό ρυθμό για να μην δημιουργηθούν φθορές. Η ιδιαίτερα μειωμένη μηχανική αντοχή των απολιθωμάτων απαιτούσε την προσεκτική και ακριβή ανάδειξη τους».



Απαιτήθηκε για το λόγο αυτό, επί τόπου συντήρηση στην πλειονότητα του οστεολογικού υλικού η οποία πραγματοποιήθηκε από τους έμπειρους συντηρητές του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου, που περιλάμβανε, κατά βάση, τις εργασίες της στερέωσης και της συγκόλλησης, ενώ στα πιο ευαίσθητα δείγματα τοποθετήθηκε γυψονάρθηκας προτού αποκολληθούν από το χώρο. Στις περιπτώσεις που η μεγάλη συγκέντρωση των οστών δρούσε αποτρεπτικά στη μεμονωμένη εξαγωγή των απολιθωμάτων δημιουργήθηκαν απολιθωματοφόρα μπλοκ, τα οποία επεξεργάστηκαν στα εργαστήρια του Μουσείου. Κατά κύριο λόγο, το πλούσιο υλικό που ανακτήθηκε κατά την ανασκαφική περίοδο αποτελούνταν από οστά θηλαστικών, στη πλειοψηφία τους επιμήκη οστά, χωρίς όμως να απουσιάζουν κρανία μικροθηλαστικών και γνάθοι με τμήμα οδοντοστοιχίας από Αρτιοδάκτυλα. Τελικά, το σύνολο των προσδιορίσιμων δειγμάτων απομακρύνθηκε από τον ορίζοντα και μεταφέρθηκε στα εργαστήρια του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου.

Υπεύθυνοι της έρευνας

Η έρευνα διεξάγεται από το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους



Λέσβου με επικεφαλής τον διευθυντή του καθηγητή Νίκο Ζούρο, σε συνεργασία με τον Λέσβιο ερευνητή Δρ Παλαιοντολογίας του ΕΚΠΑ Γιώργο Λύρα. Υπεύθυνος των ερευνητικών ανασκαφικών εργασιών που πραγματοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή της Θερμής είναι ο γεωλόγος και υποψήφιος διδάκτορας Παλαιοντολογίας του ΕΚΠΑ Μιχάλης Γεωργίτσης. Στην έρευνα συμμετείχαν, επίσης, τα στελέχη του Μουσείου Γιώργος Γρημπιλάκος, Γιάννης Χωραφάς, Νίκος Σαλαμπαρχός, Γιώργος Πασλής και Γιάννης Καρακωσταντής.

**Πηγή:** [iellada.gr](http://iellada.gr)